

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no. 9 - 1964

(Tijdvak 1-9-1964 t/m 30-9-1964)

I N H O U D

	Blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	
De verhoudingen tussen de PCI en de PCF	1
Conflicten	3
Het memorandum van Togliatti	6
II. <u>Activiteiten van de CPN</u>	
De CPN en het memorandum van Togliatti	9
De kwestie Baruch	13
Communistische geschiedschrijving	15
Het Waarheid-festival	15
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
De jeugdbeweging	18
Agitatie tegen de "Duitse week" in Rotterdam	21
De Vredesbeweging	21
IV. <u>Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
Arbeidsconflicten	24
Contact met de SOBSI	26
<u>Overzicht stakingen september 1964</u>	27
<u>Agenda</u>	28

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De verhoudingen tussen de PCI en de PCF

Sinds Chroestsjow op het XXe Congres van de CPSU een einde maakte aan de Stalin-cultus en hij de verzamelde vertegenwoordigers van de communistische partijen een eerste blik gunde in zijn blauwdrukken voor een radicale vernieuwing van het internationale communisme, is het jaar na jaar duidelijker geworden, dat de voormalige verafgoders van Stalin veelal de inspiratie, de moed en de morele vrijheid missen om zich voor deze vernieuwing volledig in te zetten.

De storende nawerking in denken en handelen van tientallen jaren bezeten te zijn geweest van een zo kwade genius als Stalin, het streven zich te rechtvaardigen en te handhaven door zoveel mogelijk continuïteit te scheppen tussen verleden en heden en de in verband daarmee gegeven noodzaak tot inperking van de in de partijen ontwakende kritische geest, zijn evenzoveel factoren die zelfs de meest vooruitstrevende partijleiders van de oude garde remmen.

Thorez en Togliatti, de onlangs overleden leiders van de grootste communistische partijen in het Westen, zijn typische voorbeelden van voormalige Cominternfiguren die in de na-Stalinistische periode van deze geremdheid blijk hebben gegeven. Het is een coïncidentie van symbolische betekenis, dat zij zo kort na elkaar - Thorez op 11 juli en Togliatti op 21 augustus van dit jaar - en beiden op Russische bodem door de dood werden getroffen. Het is eveneens van symbolische betekenis, dat hun dood moest samenvallen met de scheuring in de communistische beweging.

Een van de gevolgen van deze scheuring zal namelijk zijn, dat de "neo-revisionistische" variant van het communisme, bevrijd van het compromis met de "dogmatische" variant, haar eigen vorm en inhoud nader kan bepalen. Daarmee is voor het kamp van Moskou de behoefte gegeven aan een meer overtuigende inspiratie dan van de door hun verleden gecompromitteerde partijleiders verwacht kan worden.

De PCF en de PCI: overeenkomst en verschil

De karakteristieken van de communistische partijen van Frankrijk (PCF) en Italië (PCI) vertonen tal van punten van overeenkomst. Het

zijn beide massapartijen in economisch ontwikkelde landen. Beide spelen op een bondgenootschap met de socialistische partijen met het oog op de mogelijkheid van een geleidelijke, vreedzame omvorming van de kapitalistische maatschappij in een modern-socialistische maatschappij. Samen worden zij - en terecht - gezien als de voornaamste steunpunten van de communistische beweging in het Westen.

De tradities van de twee partijen zijn echter zo radicaal verschillend, dat in de onderlinge verstandhouding ondanks dit alles slechts een minimum aan proletarisch internationalisme te bespeuren valt. Men kan integendeel eerder spreken van een steeds toenemende verwijdering en van groeiende rivaliteit.

De oorzaak daarvan is ongetwijfeld voor een deel gelegen in de verschillende invloed die gedurende tientallen jaren is uitgegaan van de partijleiders zelf: Thorez, de proletariër, en Togliatti, de intellectueel. Het is echter meer nog een kwestie van klimaat.

De Italiaanse partij dankt haar specifieke karakter aan haar stichter, , een van de beste ideologen van het communisme, die evenwel een niet-orthodox, anti-dogmatisch marxisme propageerde. s vrijzinnigheid drukte op de PCI een onuitwisbaar stempel. Zelfs nog in de najaren van Stalins dictatuur over de communistische beweging konden de Italianen in het Instituut te Rome vrijelijk de werken raadplegen van Trotski, en andere "renegaten", waarvan de namen in andere CP-en niet meer werden genoemd. Weliswaar golden ook in deze tijd voor de interne discussies in de PCI dezelfde taboes als voor die in de zusterpartijen. Weliswaar ook volgde de PCI met betrekking tot kwesties van "buitenlandse politiek" trouw de vanuit Moskou gedecreteerde lijn. Ten aanzien van de specifiek Italiaanse problemen - "de Italiaanse weg naar het socialisme" - nam de PCI zich echter een vrijheid die geen van de zusterpartijen zich kon veroorloven.

Vooraf na Stalins dood in 1953 kwam deze voor de PCI karakteristieke "vrijheid van geest" nog duidelijker tot haar recht.

De Franse CP daartegenover is nooit door zulke originele denkers als geïnspireerd. Vandaar, dat Thorez erin kon slagen zijn partij naar streng stalinistische normen in te richten. Zijn ideaal was de hechte, monolithische organisatie, een gevechtsapparaat, dat de grote massa van de arbeiders onder commando had. Sinds hij dit ideaal in de jaren 1930 tot 1939 verwezenlijkte en hij Stalin in de PCF een copie kon aanbieden van de CPSU, hebben meer fantasierijke

geesten dan hijzelf weinig kans meer gekregen zich te ontplooiën.

Zelfs na Stalins dood ontwaakte de PCF niet uit haar verstar-ring.

Het was onvermijdelijk, dat twee partijen ("buur"partijen nog wel) met een zo verschillende instelling vroeger of later met elkaar in conflict zouden komen.

Conflicten

Het XXe Congres van de CPSU (met als belangrijkste thema's de vreedzame coëxistentie, de vreedzame, parlementaire weg naar het socialisme en de destalinisatie) zette langs "de Italiaanse weg" alle lichten op groen. Togliatti gaf in een befaamd geworden interview met het blad "Nuovi Argomenti" een definitie van de autonomie van de communistische partijen in verband met een analyse van de verhoudingen in het internationale communisme, die voor vele communisten buiten zijn eigen partij onaanvaardbaar was. Hij sprak van "polycentrisme", een uitdrukking die bij de Franse partijleiders de verdenking wekte, dat de PCI zich als leidinggevend centrum voor het Europese communisme beschouwde en alle CP-en van Europa de Italiaanse weg naar het socialisme wilde doen volgen.

Merkwaardig genoeg werden de Italiaanse denkbepelden door tal van lagere kaders in de PCF met sympathie ontvangen. Ieder die zich de verdenking op de hals haalde van besmet te zijn met "Italiaanse afwijkingen", kon er echter op rekenen van verantwoordelijke posten in de partij of de vakbeweging te worden verwijderd.

In dit rumoerige jaar 1956 raakte Thorez met Togliatti in conflict ook over de kwestie van de destalinisatie en de onderdrukking van de Hongaarse opstand. Togliatti had in zijn interview met "Nuovi Argomenti" reeds gesuggereerd, dat de Stalin-cultus diepere oorzaken moest hebben in de Sowjet-maatschappij, welke terwille van de toekomst van het communisme moesten worden blootgelegd. Thorez verkondigde daarentegen, dat de persoons-cultus zijn eigen partij onberoerd had gelaten (zodat hij zich er verder niet in behoefde te verdiepen) en dat de "vergissingen" die Stalin had begaan, voor diens persoonlijke rekening kwamen. Terwijl de Italianen zich voorts bijzonder voorzichtig uitdrukten met betrekking tot de Hongaarse opstand en de interventie van het Rode Leger een "noodzakelijk kwaad" noemden, verklaarden de Franse partijleiders volgens geijkte bolsjewistische tradities, dat het Amerikaanse imperialisme alle mogelijke vroegere

nazis en fascistena had gebruikt om de Hongaarse volksregering omver te werpen, maar dat het vastberaden ingrijpen van de Sowjet-Unie de Hongaarse arbeiders van het fascisme had gered.

De stellingname van Thorez ten aanzien van deze pijnlijke onderwerpen leidde ertoe, dat vooral onder de intellectuelen in de PCF de sympathieën voor de Italianen sterker werden. Velen keerden de partij dan ook de rug toe. (Het giste in deze tijd ook onder de intellectuelen in de PCI, echter met minder ernstige gevolgen.)

Verontrust over deze ontwikkelingen besloten de leiders van de PCF begin 1957 tot een meer drastische aanpak van de Italiaanse stroming. lanceerde een felle aanval in de "Cahiers du Communisme", waarin hij de PCI openlijk beschuldigde van afwijkingen van het marxisme. De zogenaamde Italiaanse weg naar het socialisme, aldus , dat gehele complex van opvattingen met betrekking tot de mogelijkheid van democratische hervorming van de kapitalistische samenleving (namelijk door actieve deelname aan de werkzaamheden van de openbare instituten) en met betrekking tot de waarde van een meerpartijen-stelsel tot in de socialistische maatschappij toe, had meer weg van bourgeois-reformisme dan van socialisme.

De Italiaanse partijbladen "Rinascità" en "l'Unità" parcerden de aanval door te stellen, dat de Fransen zelf zich de overgang van het kapitalisme naar het socialisme kennelijk weinig realistisch voorstelden als een abrupte omslag van een periode van democratische hervormingen in een periode van socialisme, en niet inzagen, dat deze overgang zich slechts kon voltrekken in een ononderbroken dynamische ontwikkeling. Dat zij daarbij verwachtten een beslissende wijziging in de sociale verhoudingen te kunnen bewerken door de kapitalisten meer en meer concessies af te dwingen en niet in de eerste plaats door zelf - met eigen inbreng - deel te nemen aan de economische en sociale modernisering van de maatschappij, leek de Italianen eveneens van weinig zin voor de werkelijkheid te getuigen.

De polemiek tussen de PCF en de PCI nam in de loop van 1957 zulke heftige vormen aan, dat overleg op topniveau tenslotte noodzakelijk bleek. Dit resulteerde in het besluit, dat elk van de partijen een vertegenwoordiger zou benoemen als waarnemer in het centraal comitee van de wederpartij. Zij het met veel pijn - want gezien de hegemonistische aspiraties van de PCI werd de onderlinge verhouding er weinig beter op - bleef dit systeem van waarnemers tot 1960 gehandhaafd.

In 1961, na het XXIIe Congres van de CPSU (met als hoofd-thema's de voortzetting van de destalinisatie, de strijd tegen het dogmatisme en de toekomst van het communisme in de Sowjet-Unie) laaide de strijd tussen de PCF en de PCI opnieuw op.

De rechtervleugel in de PCI zag in het XXIIe CPSU-Congres aanleiding de vernieuwing van de communistische beweging in het Westen wederom aan de orde te stellen.

, een van de voornaamste woordvoerders van deze vleugel, verklaarde op een zitting van het partijbestuur in november 1961:

"Het XXIIe Congres betekent het einde van onze fictieve eensgezindheid, die ten onrechte beschouwd werd als een werkelijke ideologische en politieke eenheid. Zelfs in onze partij moet de discussie zich vrijer kunnen ontwikkelen, ook al zou dit van tijd tot tijd leiden tot de vorming van meerderheden en minderheden. Dit betekent immers niet, dat zich verschillende stromingen zullen ontwikkelen, maar dat het interne democratische debat meer vrucht zal afwerpen."

voegde hieraan toe, dat "polycentrisme noodzakelijk was geworden".

Een geestverwant van , stelde daarop voor, deze vernieuwingsbeweging tot onderwerp te maken voor een buitengewoon partijcongres. De linkervleugel verklaarde zich echter tegen evenals Togliatti, die in zijn beantwoording van de discussie een bijzonder stugge houding tegen zou hebben aangenomen.

De jongere linksen in de PCI stuurden tezelfdertijd eveneens aan op opening van de discussie over een aantal delicate onderwerpen. In het tijdschrift van de jeugdbeweging "Nuova Generazione" verscheen (10 november) een foto van Trotski met als ondertekening "een van de meest originele persoonlijkheden van de Oktober Revolutie, wiens ideeën weer in de belangstelling zijn gekomen", en later (17 november) een artikel over de "Bureaucratische verwording in de socialistische staat", dat eveneens naar Trotskisme zweemde.

Thorez liet zich over deze ontwikkelingen in de PCI onmiddellijk horen. Op een vergadering van het centraal comité van de PCF (25-27 november) zei hij:

"De these van het polycentrisme verbaast en verontrust ons. Er is immers geen enkel leidinggevend centrum meer - waarom dan gesproken over de instelling van verschillende centra? Als we goed gelezen hebben, moet het XXIIe Congres beschouwd worden als een soort correctief op de Verklaring van de 81 partijen, in zoverre het een eind gemaakt heeft aan 'fictieve eensgezindheid'. Er is zelfs sprake van vorming van meerderheden en minderheden - met andere woorden, van het toelaten van stromingen en fracties en het opgeven van de leninistische conceptie van de

partij van het nieuwe type.

Het blad van een bepaalde communistische jeugdorganisatie heeft nota bene geschreven over de 'verwording van de socialistische staat' en heeft zelfs gevraagd Trotski in ere te herstellen! Kameraden, als we het revisionisme en het opportunistische bestrijden, mogen we de sectarische en dogmatische afwijkingen toch bepaald niet veronachtzamen."

Uiteraard lokte ook hier het ene woord het andere uit en de verhouding tussen de twee partijen verslechterde opnieuw.

In de problemen rond de Europese economische integratie en het geschil Moskou-Peking vonden de partijen van Thorez en Togliatti daarna eveneens zoveel stof voor conflicten, dat s woord over het einde van een fictieve eensgezindheid waarheid bleek ook voor het beperkte terrein van het communisme in West-Europa.

Het memorandum van Togliatti (augustus 1964)

Ten aanzien van het conflict met Peking nam Thorez - zoals van deze slaaf van het Kremlin verwacht kon worden - een standpunt in, dat volledig identiek was met het standpunt van de CPSU-leiding. Togliatti daarentegen nam - zij het, dat hij de ideologische en politieke inzichten van Moskou volledig steunde - een eigen positie in.

Terwijl Thorez zich slechts leek te bekommeren om het behoud van de eenheid van de communistische beweging rond Moskou, dus desnoods met uitsluiting van de CP-China en andere CP-en, propageerde Togliatti ideeën over een lossere verband tussen de partijen met aanvaarding van de daarbij niet te vermijden verscheidenheid van opvattingen. Vandaar dan ook, dat hij zich lange tijd verzette tegen het houden van een conferentie van alle communistische partijen, die wellicht een voortijdig einde zou maken aan het internationale debat en een scheuring in de communistische beweging tot gevolg zou kunnen hebben. Thorez echter, die vanuit zijn gezichtshoek minder oog had voor dit gevaar, sprak zich uiteraard ten gunste van een dergelijke conferentie uit, zodra Moskou voor het eerst gesuggereerd had, dat de tijd daarvoor rijp scheen te zijn.

Toen de beslissing met betrekking tot de voorbereiding van de conferentie reeds gevallen was, meende de Italiaanse partijleider nog een laatste poging te moeten doen om de Sowjet-leiders van de juistheid van zijn standpunt te overtuigen en hen te waarschuwen voor de gevaren die uit hun handelwijze voor de eenheid van de communistische beweging zouden kunnen voortvloeien. Onderweg naar de Krim werd hij

door een hartaanval getroffen en overleed vóór hij zijn doel bereikt had. De notities die hij voor zijn gesprek met Chroestsjow had uitgewerkt werden echter in de vorm van een memorandum gepubliceerd - eerst door de PCI en later in verkorte vorm of in extenso ook door tal van andere partijen. De "Prawda" gaf op 10 september eveneens een volledige vertaling van het document, al bevatte het vele passages die de CPSU op zijn minst onwelgevallig moesten zijn.

In zijn memorandum pleitte Togliatti voor een consequente voortzetting van de polemiek tegen de principiële en politieke stellingen van de Chinezen, zij het echter steeds met een zekere eerbied voor de tegenstander. Tegelijkertijd zouden volgens hem ontmoetingen georganiseerd moeten worden tussen groepen van partijen om te komen tot een betere omschrijving eerst van de actuele doelstellingen in de verschillende sectoren van de communistische beweging en vervolgens van het geheel van de gemeenschappelijke doelstellingen. Langs deze weg, aldus Togliatti, zouden de Chinezen geïsoleerd kunnen worden en zou tenslotte wellicht een situatie ontstaan waarin de CP-en zelfs konden afzien van een internationale conferentie, wanneer daaruit het gevaar voor een openlijke scheuring zou voortvloeien.

Ter adstructie van deze ideeën gaf Togliatti een overzicht van zijn opvattingen met betrekking tot de gehele internationale communistische problematiek. Zijn analyses van de wereldsituatie, van de situatie in de communistische beweging en van de recente ontwikkelingen binnen het socialistische blok mondden echter alle uit in dezelfde conclusies, te weten:

1. dat de communistische partijen hun problemen in verband met hun autonome positie allereerst in hun eigen sfeer - of in een regionale sfeer - hadden op te lossen;
2. dat de communistische beweging zich geen verdere verzwakking van haar eenheid kon veroorloven;
3. dat in verband hiermee een conferentie van alle partijen ongewenst geacht moest worden.

(Door de besluiten van een dergelijke conferentie - Togliatti sprak van "starre, algemene formuleringen" - zou immers èn de autonome politiek van de CP-en worden gehinderd èn het gevaar van een scheuring worden vergroot.)

En passant leverde Togliatti in zijn notities vrijmoedig kritiek op het feit, dat de CPSU nog steeds het probleem van de oorsprong van de Stalin-cultus niet had opgelost, op Moskou's politiek ten aanzien

van de andere socialistische landen, op de bolsjewistische atheïstische propaganda en op de nog steeds in de socialistische landen bestaande beperkingen van de democratische en persoonlijke vrijheden.

De publicatie van het memorandum door de PCI moet de CPSU onaangenaam hebben getroffen. Brezhnev, die de begrafenis van Togliatti bijwoonde, zou te Rome alles in het werk hebben gesteld om openbaarmaking ervan te voorkomen. De PCF distancierde zich van het document door er slechts een kort uittreksel van te publiceren, voorzien van een zuur-zakelijk commentaar, dat voornamelijk handelde over de noodzaak van een internationale conferentie.

Door de publicatie van Togliatti's "politiek testament" was de afstand tussen de PCF en de PCI groter geworden dan ooit.

Besluit

De dood van Thorez en Togliatti betekende voor de communistische partijen van Frankrijk en Italië - en, wegens de invloed van deze partijen ook voor het gehele Europese communisme - zoveel als het einde van een tijdperk. Thorez leefde in het verleden. Nieuwigheden die niet pasten in het Comintern-achtige ideaalbeeld dat hij nog steeds van de communistische beweging scheen te hebben, kon hij slechts met moeite aanvaarden. Togliatti zag ontegenzeggelijk meer licht, maar de vroegere Ercoli van de Comintern kon zijn "Italiaanse weg" slechts halverwege gaan. Door de rechtsen en de jongere linksen in zijn partij de vrije teugel te laten, zou hij zijn eigen positie in gevaar hebben gebracht. Een werkelijk vrij onderzoek naar de Stalin-cultus zou zijn eigen schuld in de volle omvang in het licht hebben gesteld (hij zou zich dan onder meer hebben moeten verantwoorden in verband met het lot van de Italiaanse communistische kolonie in de Sowjet-Unie in de tijd, dat hij lid was van het Executieve Comité van de Comintern te Moskou). De weifelaar die hij was, zou een radicale vernieuwing van de partij waarschijnlijk niet hebben overleefd.

Of het verscheiden van Thorez en Togliatti reeds op korte termijn effect zal hebben voor de vernieuwing van het Europese communisme is nog een open vraag. Voor de verstarde PCF lijken de kansen in dit opzicht weinig gunstig. In de PCI daarentegen zoeken krachten een uitweg die inderdaad van betekenis kunnen worden.

H O O F D S T U K II

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De CPN en het memorandum van Togliatti

Zoals bekend heeft de CPN-leiding - haar voorzitter Paul de Groot voorop - de laatste jaren veel interesse en begrip getoond voor de denkbeelden van de Italiaanse partijleiding over de structuur van de communistische wereldbeweging. Stond de Nederlandse partijleiding ideologisch doorgaans dichter bij de Franse partijopvattingen, wat de organisatorische opzet van de communistische beweging betreft, voelde men zich meer aangetrokken tot die van de PCI. De principes van autonomie en "eenheid in verscheidenheid", gehuldigd door de Italiaanse partijleiders, werden door De Groot en zijn volgelingen van harte onderschreven. Uiteraard gaf ook het Nederlands partijdagblad hiervan in zijn kolommen herhaaldelijk blijk.

Geen wonder dan ook, dat men in leidende CPN-kringen met belangstelling uitzag naar de publicatie van het "Memorandum" van Togliatti, dat - door hem kort voor zijn dood nog op schrift gesteld - door de PCI-leiding zelf terecht kon worden gekenschetst als diens politiek testament.

Op 2 september kondigde "De Waarheid" reeds aan, dat het bewuste memorandum op 5 september d.a.v. in het Italiaanse partijorgaan "Rinascita" zou worden gepubliceerd, op welke dag het CPN-dagblad al een beknopte weergave van de inhoud gaf, "hoewel" - aldus de krant - "de letterlijke tekst van het memorandum nog niet in ons bezit is" en men zich voor de publicatie had moeten baseren op "de uittreksels, die Franse en Britse persbureaus hebben verstrekt".

Anders dan b.v. het Franse partijdagblad "l'Humanité", dat op 5 september eveneens een uittreksel publiceerde doch dit vergezeld deed gaan van een kritisch commentaar, bleef eigen commentaar van CPN-zijde geheel achterwege.

Daar staat evenwel tegenover, dat de CPN-leiding extra aandacht op het memorandum vestigde door het - onverkort - als bijlage bij "De Waarheid" van 12 september te publiceren, terwijl "l'Humanité" er niet verder op terug kwam. Men kan zich overigens afvragen, of "De Waarheid" met het publiceren van de integrale tekst heeft gewacht op de "Prawda", die eerst op 10 september (dus 2 dagen voor "De Waar-

heid") de volledige inhoud ervan openbaar maakte.

Dat "De Waarheid" het ook nu niet noodzakelijk achtte eigen commentaar te geven, moet stellig niet als een uiting van gereserveerdheid daartegenover worden gezien, maar integendeel juist als een blijk van instemming: men had er - als CPN - als het ware nauwelijks iets aan toe te voegen.

De waardering van de Nederlandse partijleiding voor het memorandum blijkt ten overvloede uit de korte inleiding welke aan de tekst vooraf gaat en waarin o.m. staat: "ofschoon de Italiaanse communisten hun werk onder geheel andere omstandigheden verrichten en dit feit ook z'n weerspiegeling vindt in het memorandum, maken de belangrijkheid van de problemen en de ernst waarmee deze behandeld zijn, alleszins ruime kennisname en bestudering, ook in Nederland, waard".

Als men het stuk op de keper beschouwt, wordt deze welwillende houding van de CPN-leiding alleszins begrijpelijk. Op verschillende punten blijken de standpunten van PCI en CPN namelijk zeer nauw verwant zo niet identiek aan elkaar te zijn, zij het, dat de beweegredenen voor de desbetreffende stellingname in het Nederlandse geval meer dan in het Italiaanse bij de persoon van de partijleider zelf moeten worden gezocht. Met name twee van deze punten worden hieronder breder behandeld.

a. De stellingname tegenover de Chinese CP

Evenals de CPN is de PCI van mening, dat de foutieve politieke stellingen en de scheuringsactiviteiten van de Chinese CP bestreden moeten worden. Van beide zijden heerst voorts de overtuiging, dat deze polemiek objectief en opbouwend van karakter moet zijn en gepaard moet gaan met een zekere eerbied voor de tegenstander. Duidelijk sprak Paul de Groot zich in dit opzicht uit in zijn bekende juli-rede van 1963, toen hij opmerkte: "Wij moeten nooit vergeten wie wij voor ons hebben" .... en: "wij mogen deze kameraden niet bestrijden op de manier, waarop men klasse-vijanden bestrijdt".

Overigens heeft de CPN de pro-Chinese oppositie in haar gelederen - ook al zijn de namen van vele opposanten de leiding bekend - tot dusver minder moeilijkheden in de weg gelegd dan de Italianen. Togliatti merkt immers op: "enkele leden van onze partij hebben wij moeten royeren, omdat zij zich schuldig hadden gemaakt aan (pro-Chinese) fractievorming en ondisciplinair optreden". In tegenstelling hiermee

hebben De Groot c.s. met het hanteren van de royementsbijsl tot dusver minder haast gemaakt; minder haast ook dan b.v. ten opzichte van de leidende figuren van de Bruggroep in het verleden het geval was.

Uitgaande van de in de afgelopen jaren toegenomen divergentie in de communistische belangen in verschillende delen van de wereld (zoals West-Europa, Latijns-Amerika en de jonge staten van Afrika en Azië), was Togliatti voorstander van collectieve regionale bezinning op de doelstellingen der beweging gedurende een of meer jaren alvorens het vraagstuk van het bijeenroepen van een internationale partijconferentie aan de orde zou komen. Dan had men zich z.i. een duidelijker beeld kunnen vormen over "het gemeenschappelijke" in de diverse "regionale" standpunten en zou men de Chinese opvattingen meer gefundeerd en met meer eensgezindheid terug hebben kunnen wijzen.

Wellicht ook zou een internationale conferentie na zulk een voorbereidingsperiode overbodig zijn geworden en was een openlijke scheuring in de communistische beweging mogelijk te voorkomen.

Ook de CPN-leiding heeft - zoals in het vorige M.O. werd uiteengezet - de Sowjet-Russische aandrang tot het houden van een internationale conferentie steeds met argwaan gezien.

Het CPN-beleid inzake het Sino-Sowjet-conflict is nog altijd gebaseerd op De Groots rede van juli '63 - als partijdocument aanvaard - waarin werd gesteld, dat men diende te streven naar herstel van de eenheid in de communistische beweging. "Om de internationale eenheid te bevorderen", c.q. ter overbrugging van de kloof tussen CPSU en CP-China, stelde De Groot "een afzonderlijk beraad van de partijen in de kapitalistische landen" voor, d.w.z. een regionale West-Europese partijconferentie.

De Groots voorstel was er n.a.w. onder meer op gericht de CPN uit haar isolement temidden der West-Europese partijen als ook t.o.v. de CPSU te verlossen - een isolement, waarin hij de CPN door zijn dogmatisme overigens zelf had gemancipreerd. Zijn voorstel was niet van invloed op het overleg over de mogelijkheid ener regionale West-Europese conferentie, dat inmiddels tussen PCI en PCF reeds gaande was.

Bij dit overleg werden later ook andere West-Europese partijen betrokken. Men vond elkaar tenslotte in een compromis: een West-Europese partijconferentie werd uitgesteld, doch zou opnieuw overwogen worden zodra meer bekend zou zijn over een eventuele internationale partijconferentie.

Verder bleek, dat een Europese conferentie over het algemeen zowel gezien werd als een medium ter bespreking van typisch Europese vraagstukken als ter bevordering van de internationale eenheid (c.q. ter bemiddeling in het Sino-Sowjet-conflict). Deze oplossing stemde - zijns ondanks - wonderwel overeen met De Groots eigen denkbeelden.

De snelheid, waarmee de Sowjet-Unie zich in de loop van dit jaar zette aan de voorbereiding van de internationale conferentie, doorkruiste evenwel in feite het plan van een vooraf te houden Europese conferentie.

Het is thans duidelijk, dat de PCI evenals de CPN deze ontwikkeling betreurt. De CPN-leiding zou haar hoop op een spoedige Europese conferentie evenwel nog niet hebben opgegeven. Naar verluidt, heeft zij er namelijk eind juli bij de betrokken Europese partijen schriftelijk op aangedrongen de beoogde regionale conferentie (van 17 partijen) alsnog te doen houden, omdat men er de tijd thans rijp voor achtte. Als dit juist is, beweegt de CPN zich wat dit betreft nog steeds in de Italiaanse lijn.

b. De autonomie der partijen

In enge relatie met de opvatting over de methodiek ter behandeling van het Russisch-Chinese geschil en over het voor en tegen ener internationale partijconferentie staat - èn bij de PCI èn bij de CPN - de met veel verve verdedigde stelling der autonomie. Dit verband legde trouwens ook het PCI/CPN-communiqué van 2 oktober 1963, waarin opgemerkt werd, dat beide partijen de noodzaak onderstreepten, "dat de discussie over de meningsverschillen op zodanige wijze verloopt, dat ze leidt tot een nieuwe internationale eenheid, op de grondslag van de volledige eerbiediging van de autonomie van iedere partij".

In dit patroon is een centralistische internationale communistische beweging, uitgaande van wat Togliatti noemt "starre algemene formuleringen", uiteraard onbestaanbaar.

De overleden Italiaanse partijleider vestigde ten overvloede nog eens de aandacht op de per land zo zeer verschillende politieke situatie, op grond waarvan hij wederom een lans brak voor de autonomie van de partijen. Hij kwam hierbij tot dezelfde gedachte als De Groot, die in juli '63 opmerkte: "wij kunnen onze taak als partij in dienst van de werkende bevolking van Nederland slechts vervullen wanneer wij onze politiek uitsluitend bepalen uitgaande van de concrete

toestanden en mogelijkheden in ons eigen land".

Zowel de PCI als de CPN stellen dat zij deze autonomie in concreto nodig hebben ter verwezenlijking van de eenheid van actie met andere progressieve, gelovige en niet-gelovige kringen in het land.

Daarom menen beide partijen b.v. in zaken van religie en kunst een andere houding te moeten aannemen dan de S.U. Dit leidt tot een meer kritische houding tegenover het socialistische moederland.

Typisch is, dat Togliatti, in dit verband hetzelfde argument gebruikt als De Groot in 1963, n.l.: de Sowjet-Unie moet, nu er van kapitalistische omsingeling geen sprake meer is, dergelijke kritiek kunnen verdragen.

Bij alle overeenkomst in de standpunten van PCI en CPN en zelfs in de motivering daarvan naar buiten, mogen enkele belangrijke, zij het misschien minder aperte, verschillen niet onvermeld worden gelaten.

Mag men aannemen dat een figuur als Togliatti zich - ook in zijn politiek testament - niet alleen liet leiden door de belangen van zijn partij in de Italiaanse situatie doch ook door een oprechte beweging met het toekomstig lot van de communistische beweging in haar geheel, van De Groot kan men dit niet zonder meer zeggen. Zijn stellingname spruit, naar wel mag worden aangenomen, bovenal voort uit zeer persoonlijke motieven. Niet de belangen van de communistische wereldbeweging, zelfs niet primair de behoefte om de armslag van de CPN ("zijn" partij) in de Nederlandse samenleving te vergroten zijn hier - ~~meer~~ het voorkomt - de meest oorspronkelijke en drijvende krachten, doch veeleer zijn verlangen om de CPN - ongehinderd door de CPSU en haar door Chroestsjow geïnspireerde "revisionistische" politiek - een meer doctrinaire en straffere koers te doen varen.

Kwestie Baruch

De "nieuwe oriëntering" van de CPN en in het bijzonder De Groots opvatting over de autonomie der partij, wordt door vele partijgenoten, met name door verschillende ouderen onder hen, slechts matig gewaardeerd.

Het p.b.-lid Friedl Baruch is stellig een van hen. Deze partijveteraan - jarenlang d.b.- en p.b.-lid, ideologisch en economisch deskundige van de partij, veelvuldig belast met redactionele functies - kon met name De Groots rancuneuse instelling tegenover Moskou sedert Chroestsjows bewindvoering maar moeilijk verkroppen.

De rede van Paul de Groot van juli '63 was de druppel die de emmer van Baruchs gramschap deed overlopen. De sindsdien begonnen aanvallen van deze anders zo rustige man in d.b.- en p.b.-vergaderingen, bereikten hun hoogtepunt in de p.b.-zitting van 26 en 27 september, waar hij De Groot openlijk beschuldigde van afwijking van de Russische lijn. Het p.b. besloot daarop tot zijn onmiddellijk ingaande schorsing als p.b.-lid, waarvan "De Waarheid" van 28 sept. mededeling deed in het communiqué over de p.b.-zitting. De motivering voor dit besluit valt in feite in vier punten uiteen:

a. Baruch trachtte "na een reis naar de S.U." (i.c. zijn vakantiebezoek van 25 juni tot 29 juli 1963) de stellingname van het partijbestuur van juli 1963 te doorkruisen. Waarschijnlijk is hij er van overtuigd geweest in de geest van Moskou te handelen.

Men kan zich natuurlijk afvragen of Baruch in Moskou misschien zelfs geïnspireerd werd om zulks te doen.

De Groot c.s. moeten zich van deze mogelijkheid eveneens wel bewust zijn geweest, gezien het feit, dat Baruch er hunnerzijds al eens van zou zijn beschuldigd "oor en oog" van Moskou in het p.b. te zijn.

b. Baruch weigerde zijn foutieve "individuele stellingname inzake de loonstrijd", gepubliceerd in het kwartaalschrift "Kontrast" (nr. 5-1964) te herroepen, volgens welke de ondernemers gedwongen zouden zijn een deel van de loonsverhoging uit hun winsten te betalen, omdat verdere prijsstijgingen hun ongewenst zouden voorkomen. Deze opvatting werkte volgens het communiqué remmend op de loonstrijd.

Hoewel Baruch zijn mening op dit punt wat voorzichtiger formuleerde dan het p.b.-communiqué wil doen voorkomen, kan men zich afvragen, of hij er - communistisch gezien - niet beter aan zou hebben gedaan zijn mening eerst te toetsen aan die van dagelijks bestuur of secretariaat.

c. Baruch bleef na zijn herverkiezing in het p.b. (maart 1964) obstructie voeren tegen de partijpolitiek. Hij trachtte met name de autonomie van de partij aan te tasten. Baruch wilde, "dat sommige uitlatingen in de Sowjet-pers over de internationale discussie kritiekloos in "De Waarheid" zouden worden overgenomen".

Naar verluidt zou in het bijzonder de kritische houding van De Groot (en "De Waarheid") tegenover de in april bekend geworden rede van Soeslow dd. 14 februari Baruch tot verzet hebben geprikkeld.

d. Baruch diende bij het p.b. - voor de zitting van 26, 27 september - een "eigen, individuele, schriftelijk uitgewerkte discussiegrondslag, met beginselloze inhoud" in. Baruch stelde daarin ("op de ons reeds bekende revisionistische wijze"), dat de vrijheid van meningsuiting in de partij wordt onderdrukt. Wat Baruch wilde - aldus het communiqué - betekende in feite "een terugval in de methoden van de Bruggroep". Baruch trad kortom op "in fractionistische geest".

Dat Baruch fractievorming pleegde en daarom voor schorsing in aanmerking kwam, kan men met de partijstatuten in de hand nog wel verdedigen. Hem vanwege zijn vraag om meer discussievrijheid naar de hoek van de revisionistische "paria's" (de dissidente SWP) te verwijzen, lijkt echter een middel ter vergemakkelijking van de liquidatie van een tegenstander, zoals De Groot in het verleden wel meer toepaste.

Communistische geschiedschrijving !

Opnieuw is gebleken dat CPN-voorzitter Paul de Groot geen enkele gelegenheid wil laten voorbijgaan om gestalte te geven aan zijn fictie dat de CPN een autonome partij is die een nationale, Nederlandse politiek voert. Dat hij daarbij niet terugschrikt voor geschiedvervalsing bewijst zijn artikel "De CPN in de september-storm" in "De Waarheid" van 5 september j.l.

De Groot geeft in deze beschouwing een summier overzicht van het optreden der CPN rond het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en hij doet het voorkomen alsof de CPN toentertijd "een zelfstandige politiek voerde die uitging van de nationale belangen van Nederland". In feite was de politiek van de CPN in die dagen echter een slaafse uitvoering van de door de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie bepaalde Komintern-besluiten. In een volgend maandoverzicht zal uitvoeriger op deze aangelegenheid worden ingegaan.

"Waarheid"-festival

Na een voorbereiding van ruim twee maanden vond op zondag 13 september onder ideale weersomstandigheden in de Sporthal Zuid (de "oude" RAI) het "Waarheid"-festival plaats. De verwachting van de CPN-leiding, dat er meer deelnemers dan vorig jaar zouden zijn, is niet in vervulling gegaan. Naar zeer ruwe schatting hebben dit keer ongeveer 12000 personen het feest bezocht.

Dit kermisachtige gebeuren - volgens een foldertekst de grootste

politieke samenkomst, die Nederland kent - stond in het teken van de leuze "Eenheid voor hogere lonen, vrede en democratie". Deze slagzin was in enorme letters op het hoofdpodium aangebracht.

Het feest begon om 10 uur in de morgen en duurde tot ongeveer 6 uur. Tegen het middaguur vond de politieke meeting plaats.

Nadat de 5000 zitplaatsen waren bezet en de overige toehoorders een staanplaatsje hadden gevonden, namen het "presidium" en de buitenlandse gasten op het podium plaats. , "nieuwbakken" "Waarheid"-directeur, leidde met een kort openingswoord het Tweede Kamerlid Marcus Bakker als spreker van de dag in.

Deze betoogde o.m. dat de eenheid van de arbeidersklasse de sleutel voor de oplossing van het sociale vraagstuk vormt. Een samengaan van alle werkers zou volgens hem een einde kunnen maken aan de regering Marijnen. Deze regering is in feite een rechts kabinet, dat Nederland regeert namens het grootkapitaal. Als tegenhanger van de komende Troonrede ("het program van de grote ondernemers") stelde Bakker een sociaal-politiek program voor de werkende mensen in uitzicht, dat een "handvest van de arbeid" zal zijn. Dit program zal behalve looneisen ook wensen kenbaar maken ten aanzien van de arbeidsduur (de "moordende" 9-urige werkdag), de duur van de vakanties en de opheffing van de gemeente classificatie. Ook noemde Bakker in dit verband het invoeren van een doeltreffende arbeidsongeschiktheidswet. Juist in deze tijd van hoogconjunctuur bestaat de mogelijkheid om in dit opzicht resultaten te boeken, aldus Bakker. (Dit program van de arbeid werd nadien op de Partijbestuurszitting van 26 en 27 september aanvaard. Publicatie ervan zou in "De Waarheid" van 2-10-1964 plaatsvinden.)

Schamper merkte Bakker over de toen nog uit te spreken Troonrede op, dat men niet naar een waarzegger hoeft te gaan om te weten te komen wat straks in die Troonrede valt te lezen: dat Philips, de metaalbaronnen en olieconcerns, alsook de bouwondernemers de prijzen omhoog willen zien gaan en de belastingen omlaag, terwijl de lonen moeten worden bevroren, is zonneklaar.

De vakbonden zullen volgens Bakker nu handelend moeten optreden. Vele scheidsmuren tussen communisten en socialisten zijn reeds geslecht. In het parlement scharen PvdA, PSP en CPN zich meer dan ooit aaneen. Met name wanneer het gaat om zich te verweren, tegen het onmondig maken van het stelsel van de parlementaire democratie.

Tenslotte riep Marcus Bakker zijn toehoorders op, de CPN te versterken door vele nieuwe leden in te schrijven en talrijke nieuwe abonnees (5000!) op "De Waarheid" te winnen.

Buitenlandse deelneming

Verschillende zusterpartijen hebben zich op het Festival doen vertegenwoordigen. Dit waren voor:

België :

- lid politiek bureau BCP.
- redacteur "Rode Vaan".

Frankrijk :

- chef redactie "l'Humanité".
- hoofd werving "l'Humanité".

Tsjechoslowakije :

- adjunct chef - redacteur "Rudé Pravo".
- journalist "Rudé Pravo".

Sowjet-Unie :

- redacteur "Prawda" in Bonn.

, en v spraken een kort begroetingswoord uit. Van de zusterbladen uit Bulgarije, China, Engeland, Oostenrijk en Polen kwam een schriftelijke gelukwens binnen. Voorts stuurde de Westduitse CP (KPD) een groet aan het dagblad "De Waarheid".

H O O F D S T U K   I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Jeugdbeweging

Wereldjeugdforum

Van 16 tot 24 september j.l. vond in Moskou het tweede Wereldjeugdforum plaats. Evenals dat van 1961 werd het ook nu georganiseerd door de Sowjet-Russische jeugdorganisaties.

In april 1964 reeds werd in Moskou het Internationaal Voorbereidingscomité opgericht, dat uit zijn midden een permanent secretariaat koos. Doel van het forum was: "bevordering van de solidariteit onder jongeren en studenten in de strijd voor nationale onafhankelijkheid, bevrijding en vrede".

Bij de opening waren ruim 900 buitenlandse gedelegeerden aanwezig, die organisaties uit 121 landen vertegenwoordigden, benevens een groot aantal gasten. Vijfhonderd Russische jongeren en een groot aantal journalisten waren als toeschouwers aanwezig. Ook een Chinese delegatie was naar Moskou gekomen, alhoewel de jeugd- en de studentenorganisaties van dat land geweigerd hadden deel te nemen aan de voorbereidingen. Begin april j.l. hadden zij zelfs in een rondschrijven het forum als zodanig afgekeurd en veroordeeld.

Uit Nederland namen de communisten en als afgevaardigden aan het forum deel. Zij vertegenwoordigden het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) en de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles". Voorts was er een viertal niet-communistische waarnemers uit ons land aanwezig: namens de Algemene Studentenvereniging Amsterdam (ASVA), voor de Nederlandse Studentenraad (NSR), en namens de Nederlandse Staatkundige Studentenfederatie (NSSF).

Chinezen contra Russen v.v.

Tijdens het forum namen de Chinezen een scherpe anti-Russische houding aan. Dat begon al tijdens de openingsplechtigheid, bijgewoond door enige hoge Sowjet-autoriteiten, onder wie Chroestjew. Toen deze de zaal binnenkwam, waar ca 5000 jongeren aanwezig waren, onthielden

de Chinezen zich demonstratief van applaus.

De Russen maakten evenmin van hun hart een moordkuil. Nog voor het forum begonnen was, beschuldigde , eerste secretaris van het Centraal Comité der Komsomol, in een artikel in het Russische partijdagblad "Prawda", de Chinezen ervan uitsluitend naar Moskou te zijn gekomen om scheuring te veroorzaken en te verhinderen, dat het forum een succes zou worden

Gedurende het gehele forum, zowel op de plenaire zittingen als tijdens de commissie-vergaderingen, werden over en weer heftige beschuldigingen geuit. Tegen het eind gingen de Chinezen er bovendien toe over een vertragings tactiek toe te passen, waardoor de organisatoren in tijdnood kwamen. Als gevolg hiervan duurde de slotzitting van half twaalf 's avonds tot de andere dag half een 's middags, met slechts een pauze van een half uur. Tijdens die zitting voerden 112 sprekers het woord en werden 100 resoluties en rapporten goedgekeurd. Een Chinese poging een meerderheid te verkrijgen voor een resolutie waarin "een zeker socialistisch land" (de Sowjet-Unie) er van beschuldigd werd wapens te hebben verstrekt (aan India) om de Chinese Volksrepubliek aan te vallen, liep op een mislukking uit.

Oproep tot solidariteit

Aan het slot van het forum werd een verklaring aangenomen waarin de jeugd van de wereld wordt opgeroepen zich aaneen te sluiten in de strijd tegen het imperialisme en kolonialisme en voor de vrede. Speciale aandacht wordt in de verklaring geschonken aan het "West-duitse revanchisme". Ook worden de jongeren opgeroepen actie te voeren voor volledige stopzetting van alle kernproeven, voor het instellen van kernbomvrije zônes en voor algehele en totale ontwapening.

Enkele delegaties, waaronder die van China, Noord-Korea en Noord-Vietnam onthielden hun goedkeuring aan het document. Zij deelden mede zich niet gebonden te achten door de uitspraak van het forum.

De Indonesiërs verklaarden in grote lijnen het wel eens te zijn met de declaratie. Zij onthielden zich evenwel van stemming omdat zij bezwaren hadden tegen de op het forum gevolgde procedure. Al eerder had deze delegatie blijk gegeven er een eigen mening op na te houden en het noch met het Chinese, noch met het Russische standpunt eens te zijn. Een van de Indonesiërs verklaarde in een redevoering, dat hij de wederzijdse aanvallen van de Chinese en Sowjet-delegaties beu was.

Voorts was er volgens hem op het forum nauwelijks van democratie sprake.

Het forum besloot tot het organiseren van een internationale jeugdconferentie onder de leuze "Stop de inmenging van de Verenigde Staten in Zuid-Oost Azië". Ook zullen solidariteitsconferenties met het Zuid-Vietnamese en het Cubaanse volk worden gehouden. Tenslotte werd besloten een internationale dag in te stellen voor strijd tegen oorlogsbases.

De voorgestelde conferentie over Zuid-Oost Azië is de Chinezen ongetwijfeld een doorn in het oog. Zij zijn reeds sedert begin van dit jaar doende zelf een dergelijke jeugdconferentie bijeen te roepen.

Rechtbank tegen rassendiscriminatie

Tijdens een der vergaderingen van het Wereldjeugdforum werd besloten een "rechtbank" samen te stellen ter behandeling van de rassendiscriminatie in Zuid-Afrika. Leden van deze rechtbank zijn "juristen" uit 27 landen waaronder Zuid-Afrika zelf. Tijdens de eerste zitting werd een aantal getuigen gehoord. Op voorstel van een gedelegeerde uit Ghana besloot de "rechtbank" vertegenwoordigers naar Zuid-Afrika te zenden om nieuw bewijsmateriaal te verzamelen. Verwacht wordt dat in de zomer van 1965 in Algiers een slotzitting van de "rechtbank" wordt gehouden. Wellicht zal dit gebeuren tijdens het 9e Wereldjeugdfestival, dat in augustus volgend jaar in de Algerijse hoofdstad plaatsvindt.

9de Wereldjeugdfestival

Van 8 tot 10 september j.l. werd in Helsinki de constituerende vergadering van het Internationaal Voorbereidingscomité voor het 9de Wereld jeugdfestival bijeengeroepen. Overeenkomstig de aanbevelingen van functionarissen van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ) en de Internationale Unie van Studenten (IUS), die steeds als organisatoren van deze festivals optreden, werd Algiers als ontmoetingsplaats gekozen. De manifestatie, die in augustus 1965 plaats vindt, zal een demonstratie moeten zijn van "het vaste verlangen van de jeugd vreedzame coëxistentie te verwezenlijken tussen landen met verschillende maatschappelijke stelsels". Tevens zal veel aandacht besteed worden aan de solidariteit met volkeren, die voor hun onafhankelijkheid strijden.

De bijeenkomst te Helsinki werd bijgewoond door afgevaardigden uit 55 landen. Nederland werd vertegenwoordigd door de "Stichting

Nederlands Comité ter voorbereiding van Internationale Festivals voor jongeren", de officiële naam van het communistische Nederlandse festivalcomité. Volgens een bericht in "De Waarheid" is dit comité inmiddels met zijn voorbereidende werkzaamheden begonnen. Men hoopt, dat in de samenstelling van de Nederlandse delegatie de verschillende levensbeschouwelijke en politieke stromingen van het Nederlandse jeugd- en studentenleven weerspiegeld zullen worden. Het grootste gedeelte van de festivalgangers uit Nederland zal evenwel ongetwijfeld ook nu weer van communistische huize zijn.

Agitatie tegen "Duitse week" in Rotterdam

In Rotterdam hebben de plaatselijke afdelingen van de communistische mantelorganisaties onder leiding van het CPN-district Rotterdam de laatste maanden actie gevoerd tegen de in september gehouden "Duitse week", die werd georganiseerd door de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel, ~~in~~samenwerking met het Rotterdamse gemeentebestuur.

De communistische actie werd ook buiten Rotterdam onder de aandacht gebracht door artikelen (o.m. van CPN-secretaris Joop Wolff) in "De Waarheid" en door de verkoop van protestkaarten (hoofdzakelijk in Rotterdam, Amsterdam en Den Haag) van Verenigd Verzet 1940-1945.

De campagne werd besloten met een protestbijeenkomst op 14 september, waaraan werd deelgenomen door 120 personen.

Vredesbeweging

In de afgelopen maand is een circulaire verschenen onder de titel "VCU-Hoogtepunten, Reis- en Verenigingsnieuws", een uitgave van de "Vereniging voor Culturele Uitwisseling", gevestigd aan het adres Prinsengracht 840 - Amsterdam-Centrum. Hier is ook het kantoor van de communistische Nederlandse Vredesraad (NVR) gevestigd.

De verschijning van deze circulaire geeft aanleiding tot het maken van enige opmerkingen.

Vanaf haar oprichting tot 1959 was de NVR een uitsluitend politieke organisatie, die propaganda maakte voor de vreedzame coëxistentie tussen Oost en West.

In genoemd jaar begon de NVR daarnaast reizen te organiseren naar de communistische satellietlanden, kennelijk met de bedoeling om de Nederlanders door persoonlijke kennismaking meer vertrouwd te maken met Oost-Europa. De raad richtte daartoe de "Reisdienst van het blad Vrede" op, in de wandeling wel aangeduid als de "Reisdienst Vrede".

Eind 1963 viel een lichte accentverandering te bespeuren. Men introduceerde het programme voor 1964 onder de naam Vereniging voor Culturele Uitwisseling "Reisdienst".

Deze naamsverandering werd gemotiveerd met de in slecht Nederlands gestelde verklaring, dat er "reeds langere tijd behoefte en sprake was van een nieuwe vorm van binding voor de vele duizenden die zich interesseren voor onze sociaal toeristische reizen". Ongetwijfeld was dit een poging om naast de gewone vakantie-toeristen ook mensen aan te trekken, die zich speciaal interesseren voor de sociale orde en de culturele prestaties der satellietlanden. Tevens bereikte men er mede, dat de binding met de Nederlandse Vredesraad niet meer zo evident was.

In september 1964 is deze manoeuvre voltooid. Wat vroeger de "Reisdienst van het blad Vrede" was, wordt nu gepresenteerd als de "Vereniging voor Culturele Uitwisseling" zonder meer. Dat deze vereniging "toevallig" ook een afdeling "Reizen" heeft is voor niet-ingewijden heel normaal.

In de september-circulaire wordt gesteld, dat de VCU in de komende wintermaanden "weer" een aantal culturele manifestaties zal organiseren in samenwerking met het (eveneens communistische) Comité Culturele Betrekkingen Nederland-Tsjechoslowakije.

Opmerkelijk is, dat hier gesproken wordt van een hernieuwde samenwerking tussen deze beide organisaties; in het verleden is hiervan evenwel niet gebleken.

De VCU is voornemens in het kader van de culturele uitwisseling tentoonstellingen en filmvoorstellingen te organiseren. Voorts zullen muziekkuitvoeringen en zangrecitals worden gehouden, waarvoor Tsjechische kunstenaars zullen worden uitgenodigd. In de zelfde circulaire wordt vervolgens de aandacht gevestigd op enkele reizen, die de "Reisdienst van de VCU" in de komende wintermaanden en het voorjaar zal verzorgen. Behalve een tweetal wintersportreizen, resp. naar Tsjechoslowakije en de DDR, heeft men een reis gepland ter bijwoning van de IIIde Spartakiade, die van 27 juni tot 7 juli te Praag zal worden gehouden. Dit internationale sportevenement vindt sedert 1955 om de vijf jaar in de Tsjechische hoofdstad plaats. Evenals het vorige jaar is ook nu een vliegreis in het programma opgenomen naar de z.g. "Prager Frühling", een jaarlijks aldaar weerkerend muziekfestival. Voorts wordt nog een reis naar Praag georganiseerd ter bijwoning van

de 1 mei-feesten.

De VCU verzorgt tot dusver uitsluitend reizen naar de satelliet-landen en niet naar de Sowjet-Unie. Deze laatste liggen op het terrein van de Vereniging "Nederland-USSR". Bij deze Vereniging is een ontwikkeling te zien, die merkwaardig genoeg tegengesteld is aan die, welke zich voordoet bij de VCU. De Vereniging "Nederland-USSR" immers heeft sedert haar oprichting "culturele delegaties" naar de Sowjet-Unie gezonden en ging zich pas begin 1960 toeleggen op toeristische reizen. Hiervoor werd in 1964 zelfs een speciaal reisbureau geopend, onder de naam "Vernu". Bij deze Vereniging is het culturele aspect hierdoor op de achtergrond geraakt.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Arbeidsconflicten bij de NDSM

De communistische agitatie onder de werknemers van de Nederlandse Dok-en Scheepsbouw Mij te Amsterdam - nadat de werkgevers in de metaal-industrie op 26 aug. een tussentijdse loonsverhoging hadden afgewezen (zie het vorige MO) - leidde bij dat bedrijf op 1 september tot een demonstratie. Door de fractie van de zgn. Vrije Lijst in de Ondernemingsraad werd een mars door het bedrijf naar het directiekantoor georganiseerd. De leiding berustte bij de communistische OR-leden en . De demonstranten eisten betaling van de 4% differentiatie volgens de cao-metaal en van de tussentijdse loonsverhoging van + 2½%. De directie schorste de twee aanvoerders en bepaalde, dat de demonstranten de niet-gewerkte uren niet uitbetaald zouden krijgen en dat van hen één uurloon als boete zou worden ingehouden. Deze maatregelen leidden de volgende ochtend tot nieuwe demonstraties. Drie à vierhonderd werknemers begaven zich buiten de poort, zodat het werk op het bedrijf vrijwel geheel stil lag. Communisten verspreidden als "bulletin" een overdruk uit "De Waarheid" van 2 september, waarin o.m. werd gezegd dat "als gevolg van rancunepogingen door de directie de loonactie bij de NDSM op nog massalere wijze was voortgezet". Ook in de eerste werkuren van 3 september heeft opnieuw een groot aantal dokarbeiders, naar schatting 600 man, een mars over het terrein gemaakt uit protest tegen de strafmaatregelen. De directie had inmiddels twee stakingsleiders, het communistische OR-lid en de NVV-er , op staande voet ontslagen en de schorsing van en ook in ontslag omgezet. De "actieleiding" verspreidde die dag een pamflet, waarin o.m. de aandacht werd gevestigd op de ANMB (NVV)-vergadering die des avonds voor de leden werkzaam bij de NDSM was uitgeschreven. Een aantal bekende communistische figuren uit Amsterdamse metaalbedrijven werd op 3 september in de vooravond met spoed bijeengetrommeld en kreeg van het CPN-districtsbestuur de opdracht protesten "uit de bedrijven" naar de NDSM-directie en de ANMB te zenden en het stellen van looneisen te stimuleren.

Ook de CPN-secretaris Hoekstra, die de 3e september op een bijeenkomst van het CPN-district Amsterdam de betekenis van het Waarheidsfestival zou uiteenzetten, sprak uitvoerig over het conflict bij de NDSM.

De bijeenkomst van de ANMB verliep zeer rumoerig. Onder luide bijvalsbetuigingen eiste een 16-tal personeelsleden dat de ANMB er voor zou zorgen, dat de 4 ontslagen collega's weer in dienst werden genomen. Dit werd geweigerd.

In opdracht van enkele CPN-voormannen belegde het "actie-comité van NDSM-arbeiders" op 10 september in "Marcanti" een openbare vergadering, die door circa 350 arbeiders van de NDSM werd bijgewoond. De leiding berustte bij de twee ontslagen OR-leden en . De laatste sprak over de noodzaak van voortzetting der acties voor hoger loon en voor intrekking van de "rancune-maatregelen" der directie. Na discussie met een twaalftal der aanwezigen suggereerden zij langzaam-aan-acties en weigering van overwerk. Kennelijk achtten zij de opkomst niet groot genoeg en de strijdlust onvoldoende om gehoor te vinden voor verderstreckende voorstellen.

De leiding van het Centrum voor Eenheid in de Vakbeweging liet inmiddels een pamflet drukken, gericht aan de "werkers in de metaalbedrijven", dat in de tweede helft van september op ruime schaal werd verspreid. Daarin wordt - als gebruikelijk - de onmiddellijke actie per bedrijf onder leiding van een actie-comité als de kortste en zekerste weg tot het bevechten van loonsverhogingen aangeprezen.

Andere arbeidsconflicten

De CPN-leiding had graag gezien dat de staking bij de NDSM zou samengaan met stakingen in andere bedrijfstakken, allereerst in de Amsterdamse haven. Hier kwam het echter alleen tot een korte staking van enkele ploegen bij de Mij Nederland van 31 augustus op 1 september. De ABT verspreidde enkele pamfletten, waarin o.m. werd gesteld dat de ondernemers verantwoordelijk zijn als het tot een massale staking zou komen.

Bij enkele bouwbedrijven in Amsterdam ontstonden opnieuw arbeidsconflicten. Het Tweede Kamerlid voor de CPN, Tjalle Jager, stelde vragen aan de Regering en verlangde maatregelen tegen het optreden van de looncontroledienst, met name bij het bouwbedrijf Van de Vorm.

Het communistische Amsterdamse Bouwvak Comité organiseerde voor

30 september te 2 uur een demonstratieve optocht, waaraan circa 1500 bouwvakarbeiders deelnamen. De demonstranten gingen naar het kantoor van de samenwerkende patroonsorganisaties, alwaar zij hun op schrift gestelde eisen overhandigden, behelzende: geen inmenging van de looncontroledienst, opheffing tariefstop en loonsverhoging. De stoet, die een ordelijk verloop had, werd daarna ontbonden.

Contact met de SOBSI

Het Centrum voor Eenheid in de Vakbeweging ontving een uitnodiging tot bijwoning van het 4e congres van de SOBSI, dat op 18 september in Djakarta werd geopend. (De SOBSI, de grootste en invloedrijkste vakcentrale in Indonesië, is aangesloten bij het communistische Wereldvakverbond.) In overleg met de CPN-leiding vaardigde het Centrum zijn voorzitter af, t.w. , tevens lid van het DB-CPN. Op 14 september vertrok hij per vliegtuig naar Indonesië. De reiskosten komen voor rekening van het Centrum. Het vorige congres hield de SOBSI in augustus 1960. zou daar ook heen zijn gegaan, ware het niet dat de Indonesische regering in die maand de diplomatieke betrekkingen met Nederland had verbroken en hij daarom geen visum kon krijgen.

Het congres heeft in zijn slotzitting van 21 september een resolutie aangenomen, waarin verbeurdverklaring van alle Britse ondernemingen en verbreking van de diplomatieke betrekkingen met Engeland wordt geëist. Voorts dat alle Amerikaanse maatschappijen worden overgenomen, de informatiedienst van de Verenigde Staten wordt gesloten en de Amerikaanse ambassadeur wordt uitgewezen.

STAKINGSOVERZICHT SEPTEMBER 1964.

Bedrijf : Fordfabrieken te Amsterdam.
Aanleiding : bezwaar tegen verkorting overwerktijd
zonder looncompensatie.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen (stakingsuren worden niet uitbe-
taald).
Aantal werknemers : 1400 .
Aantal stakers : + 600 (w.o. 250 Spanjaarden en 200 Turken).
Duur van de staking : 3 dagen (31-8 tot 3-9-'64).

Bedrijf : Stoomvaart Mij.Nederland te Amsterdam.
Aanleiding : loonsverhoging geëist i.v.m.prijsstijgingen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : 600.
Aantal stakers : + 100.
Duur van de staking : 1 dag (31-8 op 1-9-'64).

Bedrijf : Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Mij.te
Amsterdam.
Aanleiding : eis tot uitbetalen van 4% loondifferen-
tiatie en van 2,6% tussentijdse loons-
verhoging.
Inmenging vakbonden : ANMB belegde vergadering.
Resultaat : geen (demonstranten beboet; vier stakings-
leiders ontslagen).
Aantal werknemers : 3600.
Duur van de staking : 1 sept. 2 uur - 900 stakers.
2 sept. hele dag-3600 stakers.
3 sept. 2½ uur - 500 stakers.

Bedrijf : Van de Vorm Aannemings Bedrijven N.V. te
Amsterdam.
Aanleiding : loontoezegging kon i.v.m. cao niet worden
nagekomen.
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : -
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : + 150.
Duur van de staking : 21 t/m ?

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
19 okt. '64	13e zitting Alg.Raad WVV.	Boedapest	WVW
herfst '64	3e Int.symposium over de wetenschap v.d. journalistiek.	Tsj.Slow.	IOJ
* 20-25 okt. '64	Bureau- en Raadsverg.IDVF	Sofia	IDVF
* 24-26 okt. '64	Conferentie-weekend inzake activ.korte werkdag van de jeugd.	Bunnik	ANJV
nov. '64	Bijeenkomst Alg.Raad FIR.	?	FIR
nov. '64	Eur.conf.v.veiligheid en ontspanning.	Salzburg	WVR
15 dec. '64	Vorbereidingscont. 26 CP-en.	Moskou	CPSU e.a.
* 25-28 dec. '64	10e ANJV-congres.	?	ANJV
eind '64	4e Conf. VVI-voeding.	?	WVW
1964	Int.Conf. werkende jeugd.	?	WFDJ
begin 1965	EC-vergadering WFDJ.	?	WFDJ
april '65	2e Int.conf. onderwijs geschiedenis verzet.	Tsj.Slow.	FIR
* juni '65	Nationaal treffen t.g.v. 20-jarig bestaan ANJV.	Amsterdam	ANJV
* aug. '65	9e Wereldjeugdfestival.	Algiers	WFDJ/IUS
zomer '65	Congres WVR.	Helsinki? Wenon?	WVR
* sept. '65	8e Alg. Verg. WFWO	Boedapest	WFWO
* sept. '65	Intern. Symposium WFWO	Boedapest	WFWO
eind 1965	5e Congres FIR.	?	FIR

* nieuw c.q. aangevuld.

Rectificatie

In de tekst van M.O. no.7/8 op pag.20 is onder het kopje "Jeugdconferentie in Oost-Berlijn", 5de regel, ten onrechte sprake van 35 Europese landen. Dit moet zijn 35 landen.